

Ettekanne Tallinna Ettevõtluspäeval,
03. oktoobril 2017 kell 15.00 – 16.00 Sokos
Hotel Viru Konverentsikeskuse Forte saalis:

**Töötervishoiu ja tööohutuse
juhtimissüsteemi uue standardi ISO
45001 kavandi tutvustus, selle
võrdlus teiste juhtimissüsteemide
standarditega ning seadusandlusega**

**Intact OÜ
Tõnu Kumari**

Töötervishoiu ja tööohutuse valdkond on reguleeritud kahe olulise dokumendiga:

- Töötervishoiu ja tööohutuse seadusega (TTO seadusega) - kohustuslik
- Töötervishoiu ja tööohutuse (TTO) juhtimissüsteemi standardiga OHSAS 18001:2007 – vabatahtlik

Tähtede kombinatsioon “OHSAS” tuleneb ingliskeelsest terminist “Occupational Health and Safety Assessment Series”

Standardi OHSAS 18001 aluseks on Briti standard BS OHSAS 18001

Eesti Kvaliteediühingu kodulehe www.eaq.ee andmetel on seisuga 25.09.2017
Eestis sertifitseeritud 213 organisatsiooni OHSAS 18001:2007 järgi

2013 aastal alustas Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon (ISO) uue TTO
juhtimissüsteemi standardi ISO 45001 väljatöötamist.

Rahvusvahelises Standardiorganisatsioonis (ISO) on uute standardite väljatöötamisel ning olemasolevate standardite muutmisel kasutusel 6-astmeline protsess:

1. NP – New Project	1. Uus projekt
2. WD – Working Draft	2. Töövisand
3. CD – Committee Draft	3. Komitee visand
4. DIS – Draft International Standard	4. Rahvusvahelise standardi visandversioon
5. FDIS – Final Draft International Standard	5. Rahvusvahelise standardi lõplik visandversioon
6. International Standard	6. Rahvusvaheline Standard

Kuidas on edenenud uue standardi ISO 45001 väljatöötamine?
Kuhu on tänaseks jõutud?

Pakkumise etapp	Ettevalmistav etapp	Komitee visand (CD1)	Komitee visande (CD2)	Standardi visand (DIS1)	Standardi visand (DIS2)	Standardi lõplik visand (FDIS)	Eeldatav ilmumisaeg
Märts 2013	Nov 2013	Märts 2015	Juuli 2015	Nov 2015	Mai 2017	Nov 2017	Märts 2018

Ilmunud on uue standardi visandversioon ISO/DIS 45001.2

Olulisemad muudatused uue standardi ISO 45001 visandis võrreldes praegu kehtiva standardiga OHSAS 18001 võib üldistatult liigitada järgmiselt:

- muutunud on standardis visandis kasutatav **terminoloogia**
- muutunud on standardi visandi **struktuur**
- muutunud on standardi visandis toodud **nõuded**

Juhtimissüsteemide standardite ühtlustatud terminoloogia ja struktuuri kasutamine loob paremad eeldused erinevate juhtimissüsteemide integreerimiseks.

Muutunud terminoloogia võrreldes OHSAS 18001'ga

Standardi ISO 45001 visandis on kasutusel teistes juhtimissüsteemides – ISO 9001:2015 ja ISO 14001:2015 – kasutusel olev terminoloogia.

Alljärgnevalt on toodud dokumentatsiooni puudutav muutunud terminite võrdlus:

Vana	Uus
dokumentatsioon	dokumenteeritud informatsioon (teave)
dokument	toimivana hoitud dokumenteeritud informatsioon (teave)
tõendusdokument	säilitatav dokumenteeritud informatsioon (teave)

Muutunud struktuur võrreldes OHSAS 18001'ga

Standardi ISO 45001 visandis on kasutusel teistes juhtimissüsteemides – ISO 9001:2015 ja ISO 14001:2015 – kasutusel olev struktuur:

- 1 Käsitlusala
- 2 Normiviited
- 3 Terminid ja määratlused
- 4 Organisatsiooni kontekst
- 5 Eestvedamine ja töötajate osalemine
- 6 Planeerimine
- 7 Tugi
- 8 Tööoperatsioonid (ingl. k. *operation*)
- 9 Tulemuslikkuse hindamine
- 10 Parendamine

Standardi ISO 45001 visandi struktuuri ja nõuete paremaks mõistmiseks vaatame standardi ISO 45001 visandit alajaotuste kaupa.

Alajaotus 1: Käsitlusala

Rahvusvahelise standardi ISO 45001 visandi käsitlusala sisaldab nõudeid TTO juhtimissüsteemile koos juhistega.

Alajaotus 2: Normiviited

Standardi ISO 45001 visandis puuduvad normiviited. Standardi OHSAS 18001 alajaotuses 2 “Normatiivallikad” sisaldub viide standardile OHSAS 18002 ning Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO):2001 Töötervishoiu ja tööohutuse juhtimissüsteemide juhiste (OSH-MS).

Alajaotus 3: Terminid ja määratlused

OHSAS 18001 sisaldab 23 terminit, standardi ISO 45001 visand sisaldab 37 terminit.

Alajaotus 4: Organisatsiooni kontekst

- Organisatsioon peab kindlaks määrama välised ja sisemised faktorid (teemad), mis mõjutavad organisatsiooni võimet saavutada TTO juhtimissüsteemi soovitud tulemit.
 - mõningad näited välistest faktoritest/teemadest on toodud standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.4.1a).
 - mõningad näited sisemistest faktoritest/teemadest on toodud standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.4.1b).
- Organisatsioon peab mõistma töötajate ja teiste huvipoolte nõudmisi ja ootusi.
 - mõningad näited huvipooltest on toodud standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.4.2)

Alajaotus 4: Organisatsiooni kontekst - jätkub

- Organisatsioon peab määratlema TTO juhtimissüsteemi käsitlusala, so TTO juhtimissüsteemi ulatuse, piirid. Käsitlusala ei sisalda standardi ISO 45001 visandi alajaotuste välistamist.
- Organisatsioon peab (ingl. k. “*shall*”) sisse seadma, ellu viima, toimivana hoidma ja järjepidevalt parendama TTO juhtimissüsteemi, **sh vajatavaid protsesse ja nende vastastikkust mõju, kooskõlas standardi ISO 45001 visandi nõuetega.**

Standardi ISO 45001 visandis kasutatakse arvukalt sõnadeühendit “organisatsioon peab sisse seadma, ellu viima ja toimivana hoidma **protsessi(d)**...” (ingl. k. “*organization shall establish, implement and maintain process(es) for...*”).

Standardis OHSAS 18001:2007 kasutatakse arvukalt sõnadeühendit “organisatsioon peab sisse seadma, ellu viima ja toimivana hoidma **protseduuri(d)**...”

Standardis ISO 9001:2015 kasutatakse sama sõnadeühendit ainult ühe protsessi puhul:

“Organisatsioon peab sisse seadma, ellu viima ja toimivana hoidma kavandamis- ja arendusprotsessi, mis...” (alajaotus 8.3.1).

Mõned näited standardi ISO 45001 visandis toodud kohustuslikest TTO-alastest protsessidest on järgmised:

- Töötajaskonnaga konsulteerimise ning töötajaskonna osalemise protsess (standardi ISO 45001 visandi alajaotused 5.1.1 ja 5.4)
- Ohtude identifitseerimise protsess (6.1.2.1)
- Ohtudest tulenevate riskide hindamise protsess (6.1.2.2)
- Võimaluste hindamise protsessid (6.1.2.3):
 - a) TTO-alase tulemuslikkuse tõstmiseks (6.1.2.3a)
 - b) TTO juhtimissüsteemi parendamiseks (6.1.2.3b)
- Protssid õiguslike ja muude nõuete (6.1.3):
 - a) määratlemiseks (6.1.3a)
 - b) kaasajastamiseks juurdepääsu omamiseks (6.1.3a)

Veel protsesse:

- Protsessid sisemiseks ja väliseks suhtluseks (7.4.1)
- Ohtude kõrvaldamise ja TTO riskide alandamise protsess (8.1.2)
- Ostuprotsess (8.1.5)
- Hädaolukordadeks valmisoleku ja hädaolukordade puhul käitumise protsess (8.2)
- Seire, mõõtmiste, analüüsi ja tulemuslikkuse hindamise protsess (9.1.1)
- Vastavuse hindamise protsess (9.1.2)
- Vahejuhtumite ja mittevastavuste teavitamise, uurimise ning lahendamise protsess (10.2)

Protseduur on spetsifitseeritud viis tegevuse või protsessi teostamiseks.
Protseduur võib olla dokumenteeritud või mitte (ISO 9000, p. 3.4.5).

Standardis OHSAS 18001:2007 sisaldub nõue ühe dokumenteeritud protseduuri osas: alajaotus 4.4.6.

Standardi ISO 45001 visandis puudub dokumenteeritud protseduuride nõue.

Alajaotus 5: Eestvedamine ja töötajate osalemine

- Selles alajaotuses on toodud tippjuhtkonna roll organisatsiooni TTO-alases eestvedamises. Tippjuhtkond peab kaitsma töötajaid mõjutuste eest vahejuhtumite ning riskide ja võimaluste käsitlemisel.
- Organisatsiooni tippjuhtkond peab määratlema TTO poliitika, kaasates töötajaid.
- Organisatsiooni tippjuhtkond peab määratlema vajalikud rollid, vastutused ja volitused. Uue standardi ISO 45001 visandis **puudub nõue määratleda TTO-alase erivastutusega tippjuhtkonna liige** (juhtkonnapoolne esindaja).

- Organisatsioon peab sisse seadma töötajate või töötajate esindajate osalemise ja töötajatega või töötajate esindajatega konsulteerimise protsessi – see osa on uue standardi ISO 45001 viasandis võrreldes standardiga OHSAS 18001:2007 ulatuslikumalt esitatud.

Töötajate esindamine on Eestis reguleeritud TTO seadusega:
§17 Töökeskkonnavolinik, §18 Töökeskkonnanõukogu.

Alajaotus 6: Planeerimine

- Selles alajaotuses räägitakse riskide ja võimaluste* käsitlemisele suunatud tegevustest.
- Käsitledes riske ja võimalusi peab organisatsioon arvesse võtma TTO-alaseid riskid ja võimalused ning muud riskid ja võimalused TTO juhtimissüsteemile.

Standardi ISO 45001 visandi alajaotus 3.22:

TTO võimalus – asjaolu või asjaolude kogum, mis võib/võivad viia TTO-alase tulemuslikkuse parendamisele.

Näiteid TTO võimalustest on toodud standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.6.1.1 (näiteks uue tehnoloogia kasutamine, mis parendab TTO-alast tulemuslikkust)

See dokument (standardi ISO 45001 visand) ei käsitle toote ohutust lõpptarbijale, siiski tuleb käsitleda mitmesugustes protsessides (tootmisprotsess, ehitus, montaaž, toodete katsetamine jt.) ka toodetest tuleneda võivaid ohtusi töötajatele (alajaotus A.6.1.2)

Ohtude identifitseerimisel viitab sandardi ISO 45001 visandi alajaotus 6.1.2.1 f) 1) muude teemade hulgas ka protsessidele.

Muud riskid TTO juhtimissüsteemile – standardi ISO 45001 visandi alajaotus A.6.1.2.2 viitab selles osas muutustle igapäevastes tööoperatsioonides, näiteks töökoormuse muutustele ning struktuursetele muutustele (tööoperatsioonide järjestus).

- TTO riskide hindamise metoodika ja kriteeriumid peab kehtestama organisatsioon.

Ohutegurite liigitus on toodud standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.6.1.2.1.

Viide TTO seaduse §6 – füüsilised ohutegurid
§7 – keemilised ohutegurid
§8 – bioloogilised ohutegurid
§9 – füsioloogilised ja psühholoogilised ohutegurid
§13 (1) 3) – töökeskkonna riskianalüüsi korraldamine

- Organisatsioon peab hindama nii TTO alaseid kui ka muid võimalusi
- Organisatsioon peab määratlema õiguslikud ja muud nõuded

- Organisatsioon peab planeerima tegevused:
 - riskide ja võimaluste käsitlemiseks
 - õiguslike ja muude nõuete käsitlemiseks
 - valmisolekuks ja toimimiseks hädaolukordades
- Organisatsioon peab kehtestama TTO-alased eesmärgid
- Organisatsioon peab planeerima tegevused eesmärkide saavutamiseks – standardi ISO 45001 visandis **puudub formaalne nõue TTO kava koostamiseks** (OHSAS 18001 p. 4.3.3 nõue).

* Standard OHSAS 18001:2007 ei käsitle VÕIMALUSI, kuid käsitleb ENNETAVAIK TEGEVUSI.

Standardi ISO 45001 visand ei käsitle ENNETAVAIK TEGEVUSI.

Alajaotus 7: Tugi

Selles standardi ISO 45001 visandi alajaotuses tuuakse välja ressursid:

- Inimressursid
- Looduslikud ressursid
- Infrastruktuur
- Tehnoloogia
- Finantsressursid

Ulatuslikumalt käsitletakse inimressursse:

- Kompetentsus
- Teadlikkus
- Suhtlus (kommunikatsioon)

Standardi ISO 45001 visandi alajaotus “Dokumenteeritu informatsioon” ühendab juhtimissüsteemides varem kasutusel olnud mõisted “dokumendid” ja “tõendusdokumendid”.

Dokumenteeritud informatsioon hõlmab:

- Standardi ISO 45001 visandis nõutud dokumenteeritud informatsiooni
- Organisatsiooni enda poolt määratletud dokumenteeritud informatsiooni
- Õiguslike ja muude nõuete poolt kehtestatud dokumenteeritud informatsiooni

Standardi ISO 45001 visandi dokumenteeritud informatsiooni ohje on analoogne OHSAS 18001:2007 dokumendiohje ning tõendusdokumentide ohje nõuetega.

Alajaotus 8: Tööoperatsioonid (ingl. k. *operation*)

Standardi ISO 45001 visandi selles alajaotuses käsitletakse eelmistes alajaotustes toodud protsesside planeerimist ja elluviimist.

Tööoperatsioonide planeerimine ja ohjamine peab sisaldama TTO-alaste nõuete täitmist, kaasaarvatud ohjet TTO-alaste riskide vähendamise osas.

TTO-alaste riskide vähendamiseks kasutatavate tööoperatsioonide valdkonda kuuluvate tegevuste hierarhia on põhimõtteliselt sama, mis standardis OHSAS 18001:2007, s.o. ohtude kõrvaldamine, asendamine vähemohtlike materjalide, tööoperatsioonide või seadmetega, kasutades administratiivseid võimalusi (näiteks koolitused), isiklike kaitsevahendite kasutamine

Muudatuste sisseviimisel toodetesse, teenustesse või protsessidesse tuleb silmas pidada võimalikke kaasnevaid TTO-alaseid mõjusid.

Selles alajaotuses käsitletakse veel:

- Väljastpoolt hangitud protsessidele rakendatavat ohjet
- Ostutoodetele rakendatavat ohjet, kaasaarvatud lepingulistele töötajatele* rakendatav ohje
- Valmisolekut hädaolukordadeks ning tegutsemist nende esinemisel

*Standardi ISO 45001 visandis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- tööline (ingl. k. *worker*)
- lepinguline töötaja (ingl. k. *contractor*)
- külastaja (ingl. k. *visitor*)

Alajaotus 9: Tulemuslikkuse hindamine

Standardi ISO 45001 visandi see alajaotus katab suuresti OHSAS 18001:2007 alajaotustes 4.5 (Kontrollimine) ja 4.6 (Juhtkonnapoolne ülevaatus) esitatud nõudeid.

Standardi ISO 45001 visandi alajaotus 3.27:
tulemuslikkus (performance) – mõõdetav tulemus

Standardi ISO 45001 visandis on esitatud nõue määratleda:

- mida seirata ja mõõta
- milliseid meetodeid kasutada
- kriteeriumid
- millal seiret ja mõõtmisi teostada
- millal seire ja mõõtmiste tulemusi analüüsida

ISO 45001 visandis ei sisaldu otsest viidet peaaegu-õnnetusjuhtumite seirele (OHSAS 18001:2007 p. 4.5.1e)

Vastavuse hindamise alajaotuses on standardi ISO 45001 visandis kehtestatud nõue hoida toimivana teadmine ja arusaamine õiguslikele ja muudele nõuetele vastavuse staatuse kohta (ingl. k. *maintain knowledge and understanding of its compliance status*).

Siseauditite osas sisulisi muutusi ei ole.

Juhtkonnapoolse ülevaatuse sisend ja väljund on tulenevalt standardi ISO 45001 visandi muutustest muutunud.

Alajaotus 10: Parendamine

Tulenevalt rõhuasetusest riskikäsitlemisele ei käsitleta standardi ISO 45001 visandis ennetavaid tegevusi.

Standardi ISO 45001 visandis on võrreldes OHSAS 18001:2007'ga detailsemalt välja toodud reageerimine vahejuhtumitele või mittevastavustele.

Reageerimine vahejuhtumitele on detailselt reguleeritud Eest Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 75 "Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord".

Standardi ISO 45001 visandi alajaotuses A.3 on toodud mõistete pidev parendamine (ingl. k. *continuous improvement*) ja järjepidev parendamine(ingl. k. *continual improvement*) selgitus.

Üldistusena võib välja tuua standardi ISO 45001 visandi kaks sisulist muudatust võrreldes standardiga OHSAS 18001:2007:

1. rõhuasetus protsessikesksele lähenemisele (standardi ISO 45001 visandi alajaotus 4.4)
2. muutused riskide käsitlemises (standardi ISO 45001 visandi alajaotus 6.1.1)

Küsimused

Täna tähelepanu eest!

Intact OÜ

www.intact.ee

Tõnu Kumari tonu.kumari@intact.ee

GSM + 372 51 61 291